

BUDA-PESTA

27 Aprilu st. v.
9 Maiu st. n.

Va esi joi'a si duminée'a.

Redacțiunea: strad'a arbo-
relui verde nr. 12.

Nr. 32.

ANULU XIV.
1878.

Pretiuu pe unu anu 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de anu 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$ de
anu 2 fl. 70 cr.
Pentru Romani'a 2 galbeni

DESPRE FRUMOSU.*)

Sè-mi fia permisú a observá, on. publicu ascultatoru, cà tem'a despre care imi iéu voi'a a vorbí este cu multu mai copiósá, decum sè fiú în stare a o tractá mai în specialu; idei'a în sine este cu multu mai sublima, decum ar ajunge o amintire simpla în meritulu ei: prin urmare me affu în pragulu unei probleme grele, de la a carei resolvire depinde reesirea ori nereesirea întreprinderii mele.

Idei'a frumosului a fost totu-de-una de o importantia fórté mare, încátu unii nu încetau de a se mândrí, cà acést'a ideia este unu isvoru nesecabilu alu fericirii omenesci. Si acést'a într'adeveru este asiá, càci déca ne innaltiamu odata la idei'a frumosului si nisuiumu cu zelu si energiá a o si realisá în totu decursulu vietii nóstre: nu póte urmá alt'a, decâtu inaintarea treptata si mai secura catra perfectiune, catra adeveratulu lucéferu conducatoru spre mântuire; de óra ce idei'a frumosului cá atare este o forma a perfectiunii, catra care totu omulu trebuie sè tîntésca amesuratu puterilor sale, déca voiesce sè fia demnu de numele „omu“, si déca își doresce binele si fericirea vietii.

Dintre tóte fiintiele din lume, numai omulu cá persóna este capabilu a se innaltia la idei'a frumosului, elu se póte entusiasma pentru totu ce e frumosu în lumea ideala si materiala, càci numai elu e perfectionabilu în întielesulu strinsu luatú alu cuvêntului. Animalele nu se potú miscá în cerculu ideilor, prin urmare nici cà sînt perfectionabile, de óre ce obiectulu ideii este ênsasi perfectiunea. Nu se potú innaltia la idei'a frumosului, càci nu dispunu de acele trei facultati principale, din cari isvorescu ideile. Acele trei facultati necesarie la câstigarea ideilor sînt concentrate numai în spiritulu omenescu, care a) în tóte câte le cuprinde si petrunde e la sine; b) la tóte lucrurile câte le face e în sine; c) în tóte si la tóte, prin simtiemêntulu propriu, prin consciinti'a de sine si voi'a libera, este pentru sine.

Asiá dara spiritulu omenescu este isvorulu frumosului, adeverului si alu bunului. Frumosulu ne place, prin urmare purcede din simtiemêntu; adeverulu ilu aprobamu cu ajutorulu consciintiei de sine; ér bunulu ilu dorimu, si dorinti'a este o manifestatiune a vointiei libere. Frumosulu este obiectulu artei; cu adeverulu se ocupa sciintiele; ér bunulu este isvorulu moralei, alu spiritului concretu.

*) S'a cetitu în sîedinti'a publica literaria a societatií „Petru Maioru“ la 29 aprile n. 1878.

Premiindu aceste vrându-nevrându ni se pune întrebarea, că unde dămu de urm'a frumosului? Răspunsurile cari se potu audi mai adese ori sânt urmatóarele :

1) Frumosulu esista numai afara de noi cá realitate. Nici cá s'ar puté nasce frumosulu, déca n'ar esista unu obiectu, d. e. o rosa, la care se aplica ideí'a cá atare. Acést'a este parerea obiectivistilor.

2) Frumosulu esista numai în noi, căci cá sè credemu unu cutare obiectu de frumosu, se recere cá sè ne placa, si placerea se nasce din simtiemêntulu nostru; prin urmare frumosulu nu ni-lu dà obiectulu, ci noi ilu ducemu în obiectu. „In spiritulu sêntitoru vietuesce frumosulu“, — dice Carriere. Astfelu cugeta subiectivistii.

3) Atâtu parerea obiectivistilor, câtu si a subiectivistilor este unilaterală, căci nici obiectulu singuru, nici subiectulu singuru nu potu produce cunoscintia, ci ambele îmbinate cá unitate ne dau ideí'a frumosului. Si acést'a nici cá póte fi altcum, căci cá sè afirmu eu, cumca vioric'a e frumoasă, nu e destulu cá ea sè esiste numai afara de mine, ci totu odata trebue s'o si cuprindu cu sensurile estetice, si anume, cu vediutulu si audiulu, va sè dica numai prin unitatea obiectului si a subiectului se nasce frumosulu. Acést'a este parerea concretistilor, care întrunesce ambele pareri mai susu atinse.

Ceea ce ne atrage mai tare atentiunea este calitatea frumosului. Ce întielegemu sub elu? A dá o definitiune pe câtu se póte de clara, nu este asiá de usioru, precum ni se pare. Unii espunu definitiunea frumosului în modu nedeterminatu, ér altii i dau cu totulu alt'a caracteristica, si astfel devinu unilaterali; pâna când ideí'a frumosului trebue sè fia aplicabila în totu si peste totu, si are sè placa fiacaruia fara interesu, precum dice Kant.

Multi dicu, cá frumosu este aceea, ce ne place. Acést'a definitiune nu se póte primí, căci e nedeterminata, si astfel nu se póte aplicá în genere. Omului si aceea i póte placé, ce-lu îndestulesce din punctu de vedere alu simti-tiunei, asiá d. e. o friptura de iepure, séu vinu de celu rosíu, cu tóte cá nici friptur'a, nici vinulu rosíu nu se tínu de cadrulu frumosului. Sânt si de aceia, cari inschimba conceptulu frumosului cu alu placutului, nesciindu, cá frumosulu cá atare sè póte cuprinde numai cu vediutulu si audiulu, pâna când placutulu cu ajutorulu mirosului, gustului si alu pipairei. Asiá am gresi, déca amu dice, cá parfumulu e

frumosu, de óre ce cuprindindu-lu prin mirosu, póte fi numai placutu. Frumosulu e universalu; ér placutulu depinde de la individu, de aceea se si dice; „De gustibus non est disputandum.“

Si din cele premise se póte vedé, cá răspunsurile sânt fórte diferite, nu se concentréza la o grupa completa, armoniósă, cá si în sóre lumin'a si caldur'a; dar aceste răspunsuri fia ori câtu de varie, se potu privi si desbate din trei puncte de vedere.

(Va urmá.)

Lazaru P. Petrinu.

Scene comice din lumea parisiána.

Epistola în versuri adressata fratelui meu Ion V. Grigoriu.

Paris 1874 maiu 20.

I.

Iubite frate Iancu! De multu doriám a-ti scrie
 În versuri o scrisóre si nu puteám aflá
 O dí în care liberu, dispusu spre poesía,
 Sè-ti potu întreg'a viétia-a Parisului rimá.
 Adi înse fiind liberu si neavêndu ce face,
 Privindu în acestu chaosu, în falniculu Paris,
 Am copiatu dintr'ênsulu ce credu cá-ti póte place
 Si éta dar tablou-i asiá cum ti-am promisú!
 În adevèru adi nu e, s'a stinsu, nu mai esista
 Creionulu lui Gavarni, arcusiulu lui Musard,
 Când reversau dulcétia în asta lume trista
 Si 'n césuri dulci, placute, sburá unu traiu amarú!
 O da! s'a stinsu, sânt mórte acele vremi în care
 Musset cu pip'a 'n gura la Bullier dantiá,
 Pe când Dumas betrânulu scriá cu înfocare
 Romanulu seu „Fernanda“ si Sand caletoriá!
 Când Lamartine în flóre, din harp'a lui de auru
 Cântá junetiei „Laculu“ si „Armonii“ la ceru;
 S'a stinsu acele genii, si sacru lor tesauru
 Exploatatu e astadi de minti si mâni de feru.
 Pugini sânt ce urmédia splendórea-acelor nume,
 Hugo, Arsène Houssaye, Emile de Girardin
 Din când în când arunca câte ceva la lume,
 Si-alu criticei vechiu sceptru e totu sub Jules Janin.
 În adevèru esista unu Institutu de Frauti'a
 În care se aduna totu ómeni de sciinti,
 Căci lumea astadi ride d'asemenea finti! . . .
 Frumosulu gustu alu artii s'ar duce la peire
 De n'ar mai traí înca din vechi celebritati;
 Căci publiculu de astadi nu crede 'n nemurire
 Si nu admira alta decátu frivolitati.
 Adi numai Dumas fiulu pe teatru si în lume
 I-apreçiatu cu mare entusiasmu, succesu;
 Feuillet în „Sphinx“ trediesce poeticulu seu nume,
 Sardou în „Sam“ . . . justit'a o chiama în procesu . . .
 Si crede cá cu arta si spiritulu elu lucréza,
 Dar pâna adi nu-i alta decátu imitatoru;
 Căci dramaturgii striga cá-i totu exploatéza
 Si pentru mine este cârpaciu, nu autoru!
 Nu crede înse déca s'au stinsu vremile 'n care
 Traitu-au acei ómeni de geniu, de talentu,
 Că adi nu mai esista, cá adi nu mai apare

Cu sgomotu, cu msulte cumpita a siura.
 Flaubert! . . . unu omu cu-atât'a artistica sciintia,
 Care-a creatu „Salombô“ si „Dômn'a Bovary“;
 Pecatuesce astfel cu-atât'a usiurintia,
 Si tocmai lui acést'a permis nu pôte fi!
 Căci adi de nu se jóca vr'o piesa imorala,
 In care sè nu fie unu crimu, unu adulteru,
 Aice pentru asta potu face o rescóla,
 Se punu în greva, striga, reclama, vociferu! . . .
 Miscare literara crescându, aglomeréza,
 Volume-aparú în numeru maretu, îngrozitoru . . .
 Politica, romanuri, in care se tratéza
 Cestuni misteriose de crime, de amoru!

II.

Politic'a adi fierbe în Fiantia cu putere,
 De simtulu resbunării sânt multu predominati,
 Toti, toti de când resbelulu, profundu si cu tacere
 La o ideia mare lucréza devotati!
 Multu comica e scen'a când unu francesu vorbesce
 De Prussia, de Bismark, cu celu mai tare glasu,
 S'aprinde, striga, geme, declama, se lovesce
 Si vai! aceste tóte zadarnice sânt adi!
 Francesii nu eredu înca si nici vor sè admita,
 C'au fost vr'odinióra batuti de prussiani,
 O lupta sângerósa, grozava si cumplita,
 O sè redeie Frantiei prestigiulu din alti ani!
 Academistu-ministru celebru-odinióra,
 Ollivier ce póta cotlete pe obrazu,
 Pândesce cá pisc'a, ascunsu, sè 'ncepa éra . . .
 Dar nimeni de când pozn'a . . . nu-lu uita, nu-lu facu
 hazu!

Adesea ori eu sér'a încetu, cu pip'a 'n gura
 Pe malurile Seinei, pe câmpii Elysei,
 Me ducu s'ascultu lugubr'a, selbatec'a murmura,
 Ce 'naltia tristu Parisulu, chiamându eroii sei!

De multe-ori cu jale si cu indignatiune
 Privescu d'aici departe la trista tier'a mea! . . .
 Victim'a unor ómeni ce fara de ratiune
 Traiescu si speculéza credulitatea sa!

Politica e 'ntinsa, cestuni sânt importante,

Ti-asiu scrie, căci într'ens'a simtu elementulu meu;
 Ti-asiu da chiar si profilulu figurelor frapante
 Din corpu 'naltu alu Frantie si din poporulu seu.
 Ti-asiu spune chiar cum Pap'a cu Bismark se mâ-
 nâncu,

Don Carlo din Bilbao refuge bombardatu,
 Ti-asiu spune că a lunei politica adâncu
 Consista in mincinnu si 'n art'a de 'nsielatu.
 Ti-asiu spune tóte aste, dar spaçiuulu nu-mi permite,
 Si tu cunosci pré bine a lunei comedii,
 Deci voiu cercá acuma din sferi mai fericite
 A-ti da posîade, scene, culori, idei mai vii.

III.

Viétia parisiana, placuta, sgomotósa,
 Turbata, infernala, corupta, viçiósa
 Si-adesea ori hídósa,

Eu am gustat'o, înse departe d'a cadé
 In gróp'a-i de urgia si multu periculósa,
 In câte-va cuvinte tabloulu ei ti-oiu dá:
 Esista, tu scii bine din lume si cetire,
 Aici în capital'a întregului pamêntu,
 Petreceri de totu felulu, de baluri, teatru, cântu,
 In care lumea gusta placere, multiamire.
 Seraculu si bogatulu gasescu dupa vointia,
 Petreceri dupa classe si dupa pung'a lor;
 Astfel costulu întrării e puscu cu chibziuntia,
 La oper'a cea mare franci deçe de fiintia
 Si la „Ourlan“ trei solde de ori-ce muritoru
 La opera, burghezii, si-adesea ori nobletia,
 S'aduna si în pace a dîlelor tristetia
 O uita în placerea a unei albe nopti;
 Prostimea ce platesce trei solde la întrare
 Isi are a sa metoda de dulce desfetare:
 Din glume, vinu la ghionturi si pumni pân' ce cadu
 morti . . .

Placerea curiósa, sinistra, clandestina,
 Ce fratii si amicii simtîescu în lovituri,
 Adesea ori prin fortia armata se termina,
 Politia p'acolo nu pôte sè parvina
 Decátu a duce mortii la „Morga“, in trasuri! . . .
 Aceste locuri inse sânt fórte departate
 De crime si ucideri cu gróza suspectate,
 Politia trimete jandarmi si pompieri,
 Figuri si tipuri pale de viçiori si betia
 Se întalnescu în aste caverne de orgia
 Si totu ce-i mai sinistru în class'a d'uvrieri.
 Cutítele si pumni dintr'o nimica sbóra,
 Din glume, trecu la ghionturi, se batu si se omóra
 Considerându acésta unu lucru naturalu;
 Căci nu gasescu cuvinte sè potu descri figur'a,
 Aspectulu celu de gróza ce le-a lasatu natur'a
 A se vedé simtirea din omu la animalu . . .

* * *

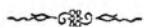
Se scie că aice-i viétia animata
 Si vecinicu lume multa, straina si bogata
 Réversa bani în teatruri, placeri, concertu, balu;
 Mai multu decâtu ori unde e lumea sgomotósa,
 De vrei sè simti o viétia unica si dracósa,
 Petrece când se afla Parisu 'n carnevalu.
 Atunci se vedi splendórea si aurulu cum luce,
 Si cum Arban cu arta orchestrulu isi conduce,
 Cocotele nebune dantiéza, polci, cancanu

Si cum anglesi cu chipuri lungi, triste, serióse
 Si rosi, aprinsi la fația, în grupe numeróse
 Stau reci si cu estasiu privescu acestu elanu! . . .
 Atunci sè vedi o lume turbata de placere,
Ce pare necreată cá noi pentru durere,
 Nervósa, doritóre de sgomotu si scandalu;
 Pe bulevarde suna tambure si fanfare
 Si mîi de mîi se 'ndésa spre balu cu desfetare,
 Frascati. Valentino séu Tivoli-Waux-Hall.
 Obraznice, bizare, cocote costumate
 Se primbla si arunca ochiri lungi, rafinate,
 Supéza cu betránii la Peter's séu Helder,
 Si dupa ce-i îmbéta, slabiti în balamale,
 Betránii cadu, si ele totu spunu la halimale,
 Se fura juvaeruri, césornice, parale
 Si de rusine singuri ei tacu, padîescu misteru . . .
 Betránii pentru mine compunu unu studiu-aparte,
 Toti mergu la balu, petreceri si cea mai mare parte
 Sînt gospodari cu casa, femeia si copii;
 Adesea ori se 'ntêmpla coincidenti bizare,
 Parintele 'ntretine o concubina care
 Dulci legaturi forméza cu ênsii-si ai lui fii.
 Burlacii betrâni inse poséza cu juneti'a,
 Si sub peruci diforme si-ascundu ei betrâneti'a,
 Cocheti, plini de mândria, boiti si eleganti;
 Pe bulevardu se primbla când sér'a e spre nópte,
 Admiru prostitutîunea ce-i *pisca* prin dulci siópte,
 Lasându-se de lume vedîti cá sînt amanti . . .
 Adesea ori aceste cochetarîi fortiate
 Prin suferinti barbare si lungi sînt achitate,
 Prin închisori, procese si cheltueli banesci;
 Vedîutu-am multe scene de trista comedi'a,
 Dar mai de plânsu, cumplita, drolatica, hazlia,
 I-atunci, când ei cadu prad'a orgîilor lumesci! . . .
 De câte ori aceste caricaturi sbârcite,
 Tremuratóre, slabe, cu fetele boite,
 Predominati de triste si multe pasiuni . . .
 Finescu într'unu modu tragicu viéti'a prin spitaluri,
 S'au ruinati s'arunca în Seina, în canaluri,
 Se 'mpuscu, dar mai adesea moru bolnavi séu nebuni!
 Cocotele vr'odata când prindu, le cade 'n mâna
 La balu, pe bulevarde vr'o victima betrâna,
 Plesîuvu, cu osu, cu ornicu, galantu, celibateru,
 Il fura cu fineti'a, si-apoi îl dau afara,
 Il batu, îl amenintia cu sgomotu, cu ocară
 Si cu 'n procesu în care-i tratatu de adulteru!
 Si 'n adeveru se 'ntêmpla cá unu *barbatu* chiar vine . . .
 Betrânulu când îl vede de frica si rusine
 Platesce sume gróse de-a se vedé scapatu;
 Si metrezoiulu umfla o particica buna,
 Betrânulu cade bolnavu macar pentru vr'o luna,
 Scandalulu sbóra 'n lume, jurnalele resuna,
 Cá sè ciupésca éراسي pe bietu-aventuratu!
 Acést'a este sórt'a betrânilor ce cata
 În sgomotulu vietii corumpta si turbata,
 Placeri la care vrêst'a nu póte resistá;
 Si-am studiatu adesea acésta cestiune,
 Si-am plânsu pe elegantii betrâni cu inimi june,
 Ce 'n desfrânări s'arunca si se vor aruncá!

* * *

(Va urmá.)

Petru V. Grigoriu.

Dóue teme, mume de incarcerati, ducess'a de *Cassano*, si princess'a de *Colonna*, ceea împovorata de ani, césta-ialta în flórea vietii, în vestminte de jele, cu ochi plini de lacrimi, se dusera la *Carolina*, regin'a Neapolei si astfel o agraira:

— Maiestate, care ênsi-ve sînteti mama, ve puteti imaginá mai bine durerile nóstre, cari inca sîntem mame a doi fii nenorociti. De patru ani de dile se usuca fiii nostri în temnitia. Nici nu mai sîntem sigure, déca astadi se mai afla în viéti'a. Intréga famili'a nóstra este în doliu adêncu, parinti, fratîni, rudenie, diu'a-nóptea nu avem odihna. De la prim'a audire a scirii înfloratóre, unu surisu nu s'a vedîtu pe buzele nóstre. Maiestate! aveti compatimire de noi, redati-ne fiii, si familielor înapoiati-ne bucuri'a. Ceriulu ve va resplatí pentru acést'a, în copîii vostri!

— Inse déca sînt vinovati? — întrebà regin'a.
 Atunci ambe femeile respuusera cu o vóce:

— Ei sînt nevinovati, acést'a o atesta si tacerea inquisitorilor, cum si etatea juvenila a fiilor nostri, bun'a lor conduita, temerea de Dîeu si ascultarea lor fația de parinti. Nici o gresîela, nici o péta nu se găsese la fiii nostri, chiar nici de cele mai mici, cari usioru se potu iertá tinerilor neesperti.

Assigurárele insoçite cu juraminte, aspectulu turburatu si desfiguratu alu femeilor, a caror virtuti mari erau cunoscute reginei, n'au remasu fara efectu a supra âniei altcum impietrite a princessei. Se dede ordínu a se grabí cercetarea si a se pronunçiá sentintî'a.

Judecatorii, dintre cari cei mai multi erau nisce fiéra setóse de sânge, întrebuintiara torturele cele mai înfloratóre, pentru a silí pe prisoniri sè faca descoperiri a supra conjuratîlor. În contra fiilor a dóue mame nefericite inse erá imposibilu a se radicá vr'o acusa, nu erá o dovéda câtu de mica, prin care s'ar fi pututu inculpá, în câtu pe lînga tóta crudimea judecatorilor lor, au trebuitu sè fia eliberati din prinsóre, în care petrecura patru ani de dile, fara a fi barem ascultati.

Teres'a Confalonieri erá démn'a consórta a contelui *Fridericu Confalonieri*. Ea avea spiritulu si ânim'a, ce trebuia sè aiba femei'a primului cetatiénu din Itali'a, spiritulu si ânim'a barbatului, care îsi consacrase întregu viéti'a pentru eliberarea si renoirea patriei sale. În an. 1820 peninsul'a intréga de la nordu spre sudu se prepará în secretu a scuturá jugulu dom-

nirii straine si totu odata a pune capetu fortiei guvernului indigenu. Conte Confalonieri, nascutu lombardu, era in fruntea patriotiloru lombardiani, elu era in corespundintia cu carbonarii din tota Itali'a, ca se coopereze impreuna cu densii.

Indata dupa erumperea revolutiunii in Neapolea si in Piemontu avea se se radice stindardulu revolutiei si in Lombardi'a si Veneti'a. Conte Confalonieri, care plecase la Neapolea, ca se se veda pregatirile d'a colo, se rentorse forte ntristatu, de-ora-ce se convinge ca planulu in care isi pusesse tote sperantiele nu va succede n executare. Si eta, femeia credintioasa il consola si i insufla curagiu.

Activitatea neobosita a Contelui, grigile mari, cari il apesau, il-pusera la patu tocmai cand erupse revolutia in Piemontu; elu oscila pe marginele mormentului. Teres'a nu numai veghia diu'a noptea la patulu morbosului, ci impartasia si grigele lui pentru patria. Ea scia despre tote, si fiindu ca soqilu ei nu putea lucra nemicu, lucra ensasi in loculu lui. Circumspectiunii si energiei ei avu d'a multiumi Lombardi'a ca Piemontesii n'au aruncatu in tiera facli'a aprinsa. Rescol'a din Piemontu avu unu sfersitu deplorabilu si prin acest'a siansele d'a se libera provinciile italiane de sub domnirea aceptorului austriacu disparura d'ocamdata. Conte Confalonieri desperase cu totul de succesulu nefavoritoriu; la suferintiele fizice i-se asociu o adenca durere sufletesca si numai iubirea devotata si ingrigirea delicata a sociei sale il rensanetosiaru din nou. Dar acum Teres'a tremura de securitatea lui, pentru ca politia austriaca avea in maini tote fibrele conjuratiunii. De si nici in Lombardi'a nici in Veneti'a nu erupsesse revolutia pe fagiu, totusi se arrestara mai multe persoane si mari pedepse se decretara asupra celor suspecti.

Teres'a conjura pe soqilu ei se fuga, dar soqiu-i nu se'nvoi, de si fu consultatu din diferite parti la acest'a. Tote rugamintile femeii remasera la nceputu fara succesu. Candu in urma se otari se fuga, fu pre tardiu. Deja acceptau servitorii judecatoriei se-lu lege si se-lu duca n inchisore. Ce momentu pentru Teresa! a vedu cum lega pe soqilu ei in fieru si cum ilu tarescu in temnitia! . . . Dar ea nici chiar in acestu momentu infioratoru nu-si pierdu curagiuulu. In ochii credintiosei Teres'a Conte putu ceti: „Spera, iubite Fridericu, amorea mea te va rapu din mainile acestoru ne-omeni.“

Doi ani tienu procesulu. In restimpulu acest'a Teres'a intrebuintia tote mijlocele se scape pe prisionieru. D'odata afla numai, pe sub ascunsu, ca soqilu ei este condamnatu la morte si ca sentintia s'ar fi si tramisu la Vien'a, si si acest'a i-se imanu numai atunci, candu cugetara judecatorii, ca ea nu va pute ajunge in Vien'a la timpu si ca sentintia cu subscrierea imperatului deja va fi espedata spre Milanu. In driculu iernei, p'unu frigu inspaimentatoru plec'a Teres'a la Vien'a, insoqita de befranulu tata alu contelui.

Prin mijlocirea unei persoane innalte spedarea sentintiei, subscribe deja, se ntardia cu dice ore si Teres'a capeta o audientia numai decatu. Befranulu Conte s'arunca la picioarele imperatului conjurandu-lu se-i agragizeze fitulu din respectulu servicielor fidele ce a prestatu ensusi casei imperiale. Teres'a palida ca morte si tremuranda, se ruga de ndurare. La nceputu imperatulu se aprinse de mania, dup'aceea promise ca-lu va agragia, — imperatulu Franciscu facu

asta promissiuone numai, fiindu ca scia, c'acum e pre tardiu.

Pe catu era de desperata Teres'a totusi nu pierdu puterea d'a cugeta si lucra. Ea fece o ultima incercare, in sperantia, ca o anima femeiesca se pote mai usior muia. Ser'a inca tardiu alerga la imperates'a se o roge de intrepunere, ca agragiarea se ajunga la timpu in Milanu. Imperates'a era mai desbracata si voia se se culce, inse prin mijlocirea persoanei, amintite mai susu, primi pe Teres'a si nu remase nesimtitoare la rugamintile misicatore si la lacrimel fierbinti ale nenorocitei, care se ruga pentru vietia sociului ei. Imperates'a se duse numai decatu in camer'a imperatului si se rentorse cu agragiarea.

Ca paserea prin aeru sbura Teres'a spre Itali'a, in butulu tempestatii infioratore, in mania troeneloru de zapada, a viforului puternicu si a gerului ghiaqiosu, in catu preveni pe curiru, care se opacise din caus'a vremei celei rele; si astfelu ajunse la timpu cu agragiarea in Milanu. In locu de safotu, Confalonieri fu condusu la renumitulu Spielberg langa Brunn pentru inchisore pe vietia. Teres'a il-scapase de morte, acum se silia in totu modulu, a-lu scapa si de nchisore.

Inse chiar si numai a petrunde in fortaretia inca se pare imposibilu pentru unulu, care nu are putere supra-naturala.

Dar soqia-i delicata si iubitoare nu se sparia de nemicu. Doi ani intregi petrece contele intr'o nchisore miserabila de pe Spielberg. Odata sosi in Brunn unu strainu, care se dedea de mare comerciantu si dicea c'ar fi venitu la Brunn pentru diverse afaceri. Cate-va zile dup'aceste, prisionierulu aude prin mic'a ferestra a carcerului o voce blanda, emotionata.

„In Brunn tote sunt gat'a pentru fuga . . . mane te poti elibera, mane revinu, ca se-ti audu decisiunea.“

Totu odata i s'arunca n inchisore unu revasiulu de urmatorulu cuprinsu:

„Am ingrigitu de tote. Am pasu pentru mine si pentru tine. La fia-care statia ne ascepta cai buni. Vom scapa de siguru. Decide-te! Poi-mane e pre tardiu!“

Contele Confalonieri se decise numai decatu. Indata-ce intielese, ca nu se vor elibera si ceilalti prisionieri, nu voi se scia nemicu de fuga. Elu socotia dreptu lasitate a-si despartu sorte de ai sei. Vedindu Teres'a, ca tote sperantiele-i sunt zadarnice, d'aici in colo duse o vietia cu totul amarita. Mai trai patru ani cufundata cu totul in durere, asceptandu morte ca pe uniculu mentuitoru alu suferintielor ei. Ea muri in a. 1830, consumata de superare, in etatea cea mai frumosa.

Contele Confalonieri din o familia de cele mai vechi si mai vedute din Lombardi'a, unulu din patriotii cei mai nobili, pentru a carui sorte jelira liberu-cugetatorii din tote tierile, se afla pe Spielberg nr. 14. Intr'un'a de zile directorulu de nchisore ordona se vina contele la elu:

— Nr. 14! Majestatea Sa mi-a comandatu se-ti anunqiu morte soqiei dtale!

(Va urma.)

N. Petra-Petrescu.

S A L O N U.

Conversare cu cetitórele.

Dóue joi trecura, de când n'am avutu onórea a ve întretiné în loculu acest'a. Imi pare fórté reu, càci astfelu am fost lipsitu de o nalta placere pentru mine.

Nu sciú déca m'ati asteptatu. Recunoscú înse, cà am comisú o mare gresíela de eticheta, prin absentarea mea. In asíá serbatori mari cum sùnt Pascile, de siguru toti amicii si stimatorii dvóstre v'au facutu visita, chiar si cei mai îndepartati au vinitu a casa a ve vedé, numai eu am fost ingalantulu, carele — celu puçinu în acestu locu — nu v'am poftitu: „Serbatori fericite!“

Díeu mare gresíela, si în adeveru asíu fi desperatu, de cumva — dreptu scusa — n'asíu avé unu motivu de justificare. Si éta ce: fói'a acést'a n'a aparutu în cele dóue joi din urma, si astfel mi-a lipsitu cu totulu privilegiu d'a-mi face complimentele mele.

E bine, sè dícu, cà de si lipsitu de placerea acést'a, spiritulu meu ve felicitá în sántele serbatori? Ba. Nu voiú díce. Fras'a acést'a e pré tocita. Éta cum ve voiú întimpiná dara: Sè ve fia de bine petrecherile!

Dorindu-ve acést'a, presupunu, cà v'ati petrecutu bine. Cine nu s'ar petrece la Pasci? Pascile sùnt cele mai frumóse serbatori. Prin ele serbámu desteptarea, întinerirea, înviarea. Ce este mai frumosu decâtu conceptulu acest'a?!

In aceste díle în totu loculu ne întimpina veselía si bucuría. Tóte feçiele suridu. Fericea resiede pe tóte frunfile. Càci este o serbatóre dupla: interna si esterna. Interiorulu nostru simte impressiunea ce face a supra nóstra divinulu himnu „Christos a înviatu!“ — ér ochii nostri se 'ncânta la vederea lumei esterne, a naturei care asemene atunce îsi serbéza desteptarea, înviarea. Omulu si natur'a serbéza dara de odata!

Intocmai cá între serbatori Pascile, asíá si între anutimpuri primavér'a e mai frumósa. Ori câtu de multe farmeci sè aiba vér'a, ori câtu sè ne suprinda fructele tórnei, totusi primavér'a este aceea, care face a supra nóstra impressiunea cea mai placuta.

Pascile sùnt serbatórea primaverii, éta pentru ce ne încânta si ele atátu de dragalasiu!

Frumóse sùnt aceste serbatori, înse nu la orasíe mari. Aice farmeculu cultului religiosu si-a pré perdutu smaltíulu. Sântieméntulu de pietate a disparutu cu totulu. Tóte se facu numai din moda, care si-a dusu stepânirea pâna si în biserică. Publiculu — spre a nu díce „damele“ — se duce la biserică nu pentru cà e serbatóre, ci pentru cà sè-si arete toaletele nóue. Ma mod'a a facutu asíá mare progressu, încátu în septemânile trecute vedíui in espositiunea unui negutiatoru vêntrare (Fächer) a nume pentru usulu în biserică. Pe acele vêntrare adeca erau zugravite niste icóne sfinte. Si se pare cà fabricantulu n'a calculatu reu, càci dupa dóue-trei díle nu le mai vedíui. Tóte trecura.

Frumóse sùnt Pascile, înse numai la sate. Acolo numai se vede în adeveru, cà e serbatóre mare. Schimbarea cea mare, ce aceste díle producu acolo, în

portu, în curafia, în traiu, în dispositiunea sufletului, facu impressiunea cea mai mare a supra ori si cui. A vedé totu satulu curatitu, maturatu, varuitu, — pe toti îmbracati în haine de serbatóre, — cum s'aduna din tóte partíle la sunetulu clopotelor, — si cu ce evlavia asista la liturgia: este o nalta desfetare sufletésca, este un'a din placerile mele.

Déca vreu sè am si eu serbatori, nici nu remánu în Budapesta, ci me ducu jos la tíera, departe d'alice. Durere! în anulu acest'a nu mi-am pututu realisá acést'a dorintía. Pedece neatêrnátóre de vointí'a mea me tînura lantíuitu de chaosulu acestui orasíu. Va sè dica în anulu acest'a eu nici nu avui Pasci.

Dvóstre înse v'ati petrecutu bine. Primiti felicitările mele!

Nu sciú înse déca în petrecherile dvóstre v'ati adusu aminte si de literatur'a natíonală? Damele române n'aru trebui sè uite nici odata, cà ele au sè spriginésca acést'a fíca orfana a natíunii. Si deosebi în serbatori mari ar fi ocasiunea cea mai potrivita pentru acestu scopu. Când veselí'a e generală, ómenii sùnt mai darnici, càci si bucurí'a nóstra e mai mare déca putemu produce si altora asemene bucuría. Atunci s'ar puté întroduce în fia-care familia câte o fóia séu carte romána.

La alte natíuni în serbatorile mari se dau cá presenturi si opere literare. La noi datin'a acést'a nu s'a întrodusu înca.

Faceti dvóstre, onorabile cetitóre, începutulu, si veti dá unu mare spriginu literaturei natíonale!

Josefu Vulcanu.

B o n b ó n e.

Rentórsa de la bái, nevést'a facú împutári barbatului ei, cà dènsulu si-a scrisu epistolele cu litere atátu de mici.

Barbatu amabilu respunse apoi astfelu:

— Sciú bine, cà am învetílatu fórté puçina carte, si din caus'a acést'a scriú cu multe gresíeli. E bine, cugetám, va fi mai bine déca voiú scrie litere câtu de mici, cà astfelu celu puçinu si gresíelile sè fia mai mici.

— Câte decagrame sùnt într'unu chilo? — întrebà unu sateanu de altulu, care cunoscea mai bine sistemulu metricu.

— Nu sciú tocmai esactu, — respunse acel'a, — dar am audítu, cà ast'a mai alesu atêrna de la — negutiatorulu.

Scen'a se petrece la Paris, într'unu concertu în Jardin d'Acclimatation. Persónele cari converséza sùnt niste fete tinere.

Un'a de 16 ani: Mi-ar placé sè fiu principessa.

De 15 ani: Asíu dori sè am unu barbatu blondinu.

De 14 ani: M'asiu bucurá fórté de cumva barbatulu meu ar avé unu castelu.

De 12 ani: Asíu vré cà dènsulu sè scía calari pe velociped.

De 11 ani: Eu, damele mele, dorescu sè am de barbatu unu milionaru.

De 17 ani: Eu asíu preferí — — sè fiu veduva.

Literatura si arti

„Industri'a si resbelul,” studiu socialu si politicu, de Stef. C. Michalescu profesoru în Bucuresci, se afla sub pressa si va aparé în câte-va dile. Éta cuprinderea: O introducere sociologica. Resbelulu. Raportulu sciintificu dintre resbelu si industria. Politic'a resbelului. Partea lui estetica. Guvernele in resboie. O nota a dlui de Bismark. Proorocii sociologice. — Industri'a nalta a resbelului. Generalii si cultur'a militara. Unu cuventu despre Plevna. Conclusiune. — Industri'a mecanica: drumurile de feru în resboie. Legi sociologice. — Industri'a chimica: Unu réu care a produsu multu bine. Schit'e istorice asupra prafului de pusca si perfectionării armelor. Artileri'a la Români. — Linii mari istorice. Cum a schimbatu praful de pusca starea sociala si politica a Europei. Raporturile politice si sociale dintre resbelu si industria. Viitorulu. — Pretiulu 2 lei; Adres'a autorului Calea Vacaresci 24. Bucuresci, séu la Redact. „Romania libere.“

Carlotta Leria. Cetimu în „Press'a“ din Bucuresci: Nu spunemu ceva nouu pentru lectorii nostrii, vestindu-le, cà Mari'a Sa Dómn'a Românilor a mai ajutat pe o juna româna sè faca studii la Paris. D-r'a Carlotta Leria, protegiat'a Mariei Sale Dómn'a Elisabeta, s'a pregatitu, în timpu de aprópe patru ani, cu celebr'a artista dómn'a Paulina Viardot, pentru carier'a lyrica. Toti cei cari au ascultat la Paris pe jun'a nóstra compatriota, au recunoscutu mijlócele neînduioáse si de viitoru a d-siórei C. Leria. Intórsa în Români'a pentru pré puçinu timpu, d-r'a C. Leria se va face cunoscuta publiculu românu prin unu concertu, ce nu va întârdiá a dá, si care dí o va determiná unu afsiu specialu. Resultatulu materialu alu concertulu are sè íulesnéscá mergerea d-siórei C. Leria în Italia, pentru a realisá debutulu seu in tíera, unde se consacra talentele si aptitudinile artistice.

Brosiura politica. La Bucuresci a aparutu sub titulu „Marche progressive de la Russie sur le Danube“ (Înaintare progressiva a Russei spre Dunare) o brosiura, alu carei autoru se díce a fi principele Ionu Ghic'a. Ea consta afara de întroducere din 8 charte, cari aréta cum de la anulu 1812 încóce au fost apropiate sistematicu fruntariile împeratíei russesci spre gurile Dunarei. Dupa aceea discuta resultatele navigatiunii în gur'a Sulinei si relatiunile poporatiunei în Besarabi'a russesca si românesca, cari aréta, cà între 1,076.000 locuitori ai Besarabiei russesci 80.000 sânt români si cà in Besarabi'a romanésca traiescu 78.850 romani si 64.850 slavi.

La Const. Gebauer în Bucuresci a aparutu urmatórele piese pentru piano: „Dati ajutore pentru raniti“, poesía de Pantazi Ghica, arangiata dupa o aria francesa de Ioanu Vasilescu; „Români au triumfat“, marsiu dedicatu vitézulu regimentu alu XIII de Dorobanti compusu pentru piano de Ioanu Vasilescu; „Stéu'a României“, poesía de Sion dedicata M. S. Domnitoriului Românilor, pentru voce si piano compusu de Iulius Wiest; „Asaltulu Plevnei“, marsiu compusu de Louis Wiest; „Triumfulu României“, marsiu dedicatu M. S. Domnitoriului Carol I, compusu de Emil Lehr; „Luarea Plevnei“, marsiu triumfalu dedicatu I. S. Domnitoriului Românilor Carol I compusu pentru piano de A. Kratochwil; „Calca Române plinu de mândriá“, marsiu cu cuvinte, compusu de Teodoru Georgescu; „Trecerea Dunării“,

marsiu militaru pentru piano de Ialovitzki. Musicalele sânt forte bine ajustate si pretiurile (de la 50 cr. 1 f.) forte modeste. („Tel. Rom.“)

✕ **Românulu la Grivitia.** Sculptorulu statuei lui I. Eliade Radulescu, dlu E. Ferrari, a facutu acum de curéndu o frumósa statueta ce represinta p'unu dorobantiu la asaltu. Statu'a pórtá numele „Românulu la Grivitia.“ Ea are înnaltíme de o jumetate de metru si se póte comandá la Roma, cu pretiulu de 100 franci, în terra-cotta, si cu 60 fr. în gipsu. In acestu pretiu e cuprinsu si ímbalagiu; transportulu inse privesce pe cumperatoru. („Rom.“)

✕ **Concursulu,** publicatu de ministerulu culteloru si instructiunii publice din Români'a, pentru unu Manualu de istoria a Româniloru, nedându nici unu resultatu, ministerulu a luat u otarírea d'a publicá unu nou concursu, alu caruia termenu se va anunciá în curéndu.

Biserica sã scóla.

✕ **Sinódele gr. or. române** se adunara tóte în duminec'a Tomei, si a nume la Sibíiu, Caransebesiu si Arad. Vom ímpartesí si noi lucrările de frunte ale lor.

✕ **Alegeri supletorie de deputati congresuali.** In eparchi'a Aradului, cerculu electoralu Vinga, renunciându la mandatulu seu dlu Vincentiu Babesiu, cá alesu în dóne cercuri, în loculu lui s'a alesu dlu Dr Atanasiu Marienescu jude la tribunalulu din Timisióra; iar în eparchi'a Caransebesulu, cerculu electoralu Versietiu, în loculu repausatulu Gruia M. Liuba s'a alesu dlu Iulianu Ianculescu cetatíanu din Lugosiu. — Contracandidati au fost la Vinga dd. Victor Babesiu, George Sierbanu, Stefan Adamu si Ignatiu Pap, iar la Versietiu, numai Petru Petroviciu, actuariulu metropolitanu. („Tel. Rom.“)

Universitatea din Siberia. Cá locu de universitate pentru Siberia, s'a desemnatu, precum anunçia „Golos,“ în modu definitivu, orasiulu Tomsk. Pentru cladirea edificiulu universitatii sunt de lipsa 250.000 ruble, pentru ántâile asiedeminte 100.000 ruble. Universitatea are necesitate de unu bugetu anulu de 307.000 ruble. „In ímpjurările de faciã, díce mentionat'a fóia, cu greu e posibila realisarea atãtoru sume, la ministerulu de financie sânt depuse ínse fonduri private de 250.000 ruble, asá în câtu se póte procede, deocamdata celu puçinu la cladirea edificiulu. („România Lib.“)

Societati si institute.

✕ **Ateneulu Românu** din Bucuresci în érn'a trecuta a atrasu atentiunea publiculu mai multu decâtu în alti ani. Caus'a este, cà conferentiaru au nisuitu sè fía câtu se póte de interessenti. Sujetele tractate bine n'au remasu fara efectu. Aflâmu cu placere, cà de asta-data si diuistic'a de acolo s'a ocupatu mai multu de aceste conferintie decâtu în alti ani. Conferintiele s'au închisu la 8 20 aprile.

✕ **Clubu de dame.** „Corespondinti'a provinciala“ din Piatra anuncia, cà dómnele din acelu orasiu au decisu a constituí unu clubu, care va purtá numirea de: „Clubulu damelor Pietrene pentru desvoltarea educatiunii, instructiunii si economiei casnice si a binefacerilor.“ Acésta asociatiune va tíne conferentie, va da concerte si serate musicale, cá modu de distractiune în scopulu binefaceriloru.

Ce e nou ?

Domnitorulu Românilor a primitu dîlele trecute o deputațiune a consiliului municipalu din Têrgoviste, care i-a presintatu o adresa. Domnitorulu a respunsu la cuvintele delegațiunii în niste termini fôrte caldurosi, si — vorbindu de cris'a în care se afla acuma Români'a — a încheiatu astfel : „Intemple-se ori si ce! Eu nu voi calcá juramêntulu ce am depusu cu ocasi'a încoronării mele. In mâniale mele întregitatea României va remâne intacta, precum au fost libertătîle si drepturile nôstre internationale de 12 ani, de când domnescu eu peste voi, si de când armoni'a dintre mine si voi, fara a se tulburá, câstiga pe fîa-care dî noi fortie.“

Tôte trofeele române luate la Plevna, Vidin si aiurea, — precum ni spune „Români'a Libera“ — au sositu deja în Români'a la Turnu-Magurele si Corabi'a. Tunurile sînt în numeru de cincî-dieci. Din caus'a lipsei mijlócelor de comunicațiune, numai o parte dî'ta este trofee a fost pornita spre Slatina.

Diet'a continua desbatêrile asupra bugetului pentru anulu curentu. La bugetulu ministeriului de cultu luá cuvêntulu si deputatulu Polit, criticându politic'a de instructiune publicá a guvernului, cá spriginesce numai scopurile culturale ungueresci si tînde a împedecá ori ce desvoltare a învetiámêntului nemagiaru; apoi combatú curentulu chauvinisticu, si dîse, cá deputatii nationali — nefîndu ascultati — vor fi siliti a se retrage. Precum aflámu, Polit nu mai voiesce sê-si puna candidatur'a la viitórele alegeri.

Dintre oficierii români la înaintările din maiu s'au înaintatu urmatorii: Alesandru Guran maresialu campestru locotenentu, Josif Velicanu colonelu, Albert Dragan, capitanu I, George Avram capitanu II, Simeon Dragan si George Gavrilutiú locotenenti, Jacob Pop locotenentu în reserva.

Situatiunea politicá nu s'a schimbatu întru nimica. Englesii tînu mortisiú la pretensiunile lor, si rusii par cá devinu mai moderati. Intr'aceste turcii se pregatescu éراسي, ei au deja 80,000 de ómeni sub comand'a lui Osman; Siúmla, Varna si Batum nu s'au evacuatú înca, in vanu pretindu muscalii. Imperatulú Vilelmu a tramisu tîarului o decorațiune „pentru merite.“

Unu sergentu din Români'a, de la regimentulu alu doile de dorobanti din subprefectur'a Caneni, prinsu dincóce de granitiú, fu adusu la Sibíiu si închisu în temnița tribunalului. Investigatiunea curge.

Domnitorulu Românilor va tramite unu tramisú specialu la Atena, care va duce marele cordonu din „Stéu'a României,“ pentru regele Greciei si pentru primulu ei ministru. In acelasi tîmpu, George I., va tramite unu tramisú specialu la Bucuresci, care va aduce marele cordon din ordinul „Salvator“ pentru Domnitorulu si pentru dlu presedinte alu consiliului. Aceste sunt semne vedite de amicitia cordiala, ce esista între aceste dóne popóre, facia cu scopurile comune ce urmarescu.

Ceea ce nu s'a mai întemplatú. Precum se scie, déca cine-va din gresíela platesce mai multa contributiune, decátu ce datoréza, statulu nu-i rentórcé nici unu cruceru, ci numai computa sum'a platita peste îndatorire în contributiunea anului viitoru. Éta

înse, cá s'a întemplatú si unu casu, în care statulu a rentorsu acelu plus. Anume înainte de mórtea sa cu trei dîle, Franciscu Deák a tramisú de si-a platitu darea pe anulu 1876 în suma de 93 fl. 52 cr. De óra ce înse dênsulu muri înca în 29 jan. alu acelu anu, oficiulu de dare raportá magistratulú, cá Deák nu se mai putea înscrie între contribuenti pe anulu acelu, si în urmarea acesteia sum'a de 93 fl. 52 cr., platita înainte, se retramise esecutorului testamentului.

Translocare. Dlu Alesandru Petroviciu (Petrinu) controloru de contributiune la Aiudu fu translocatu la propri'a sa cerere, în aceeasi calitate la Vêrsietiu.

Patru învetiatori români au fost înculpati la tribunalulu din Arad, pentru cá — de si „Istori'a Românilor“ de Tuducescu este oprita — totusi aru fi propus'o în scóla. Inse neputêndu-se probá acést'a, tribunalulu i-a achitatu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu dr. Ioanu Mihali, fiscu alu comitatului Maramuresiu, la 4 maiu si-a serbatu cunun'a cu domnisór'a Paulina Dunca, fiic'a dlui consiliariu gubernialu în pensione Paulu de Dunca în Sibíiu.

Ghicitura numerica

de Iuliana Albiciu.

1. 3. 2. 1. 3. 2. 6.	E unu locu unde viét'ia
	A perdutu tóta dulcét'ia;
2. 3. 4. 6.	Cine acolo merge 'n sboru,
	Nu mai are nici unu doru;
3. 5. 6.	Este o parte de tîmpu,
	Mai lunga p'alu viétii câmpu;
4. 5. 6.	Planta cu flori vênetiese;
3. 2. 4. 6.	Ereticu batutu de stele;
5. 3. 4. 3.	Ea pe mare locuesce;
6. 5. 6.	Nu 'nmultiesce, nu 'npartiesce;
1—6.	Unu erou vestitu în lume,
	Facutu-a Romei renume.

Nr. 6 alu „Siedietórei“ contine urmátórele materie : Câteva înviári de ale românilu, de Ionu Croitoru Sabo, — Atunci, mei române! — poesia de Ionu Tripa, — Regule de aurú în viét'ia, de Elia Popu, — Numele straine a vitelor, de Elia Popu, — Doine si hore din Ardélu, culesc de Maria Precupu, — Pace séu resboiu? — Cimilituri, de F. A. Ciumpescu, — Hodoroscu si Troscu, — invitári de prenumeratiune.

„Siedietórea“ ese în trei septemâni odata. Pretulu pe anulu întregu e 1 fl. 50 cr. Abonamêntulu se platesce înainte pe anulu întregu. Carturarii poporului sînt rugati a respândi fói'a acésta in poporulu nostru.

La nrulu presinte alaturámu suplementu de jumetate de cóla, cá despagubire pentru nrulu ce n'a aparutu în joi'a trecuta.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriú : IOSIFU VULCANU.